

Mosonmagyaróvár Város

Anti-szegregációs Terve

Készítette:

Balogi Anna

Zatykó Judit

2022. április

Tartalom

I. Anti-szegregációs helyzetelemzés	4
I.1. Bevezetés	4
Társadalmi rétegződés és szegregáció a városokban	4
Esélyegyenlőséggel kapcsolatos városi koncepciók	5
I.2. Módszertani háttér	6
I.3. Az Településfejlesztési Koncepcióban meghatározott városrészek	7
I.4. Mosonmagyaróvár város lakosságának szocio-demográfiai jellemzői	8
Demográfiai jellemzők	8
Bevándorlás	9
Iskolai végzettség	10
Foglalkoztatás	10
Közfoglalkoztatás	11
Lakásállomány	11
Bérlakásállomány	13
Szociális ellátások és segélyezés	15
Egészségügyi ellátás	17
I. 5. Infrastrukturális szempontból ellátatlan területek	20
I. 6. Esélyegyenlőség a közoktatásban	22
Bölcsődék és óvodák	22
II. Anti-szegregációs terv	29
II.1 Szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása és a lehatárolt területek helyzetének elemzése	29
Hivatalosan veszélyeztetett és egyéb alacsony státuszú területek	29
A 2008-as Anti-szegregációs tervben említett szegregátumok leírása	29
A 2014-es Integrált Településfejlesztési Stratégiában nevesített szegregátumok leírása	30
Aktuális helyzet a szegregátumok illetve veszélyeztetett területek vonatkozásában	31

Aktuálisan (továbbra is) alacsony státuszú és veszélyeztetett területek	32
Újabban jelentkezett alacsony státuszú területek	33
II.3. Tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak felmérése	33
Az 2008-as Anti-szegregációs Program megvalósult és meg nem valósult intézkedései	33
II. 4. Anti-szegregációs program	36
Mellékletek	37

I. Anti-szegregációs helyzetelemzés

I.1. Bevezetés

Társadalmi rétegződés és szegregáció a városokban

A városi népesség a társadalmi hovatartozás szempontjából közel sem homogén. A demográfiai, kultúrföldrajzi, gazdasági aktivitásbeli jellemzők egy adott társadalom szerkezetéről adnak információt. A társadalom tagjai koruknál, ismereteiknél, képességeiknél fogva eltérő anyagi megbecsültséggel és lehetőségekkel rendelkeznek. Ezt, a társadalom egyenlőtlenségi rendszerében elfoglalt relatív helyzetet nevezzük társadalmi státusznak. A városokon belül az egyes társadalmi csoportok között lévő társadalmi távolság jellemzően összefügg a térbeli, lakóhelyi távolságukkal. A társadalmi csoportok térbeli távolsága, illetve a területi megoszlásukban levő különbségek a disszimilitási index segítségével mérhetők, míg egy adott csoportnak az összes többihez viszonyított elkülönülését a szegregációs index adja meg.

A Városfejlesztési Kézikönyvben¹ foglaltak szerint azon területeket kell szegregátumnak nyilvánítani, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők, és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korú (15-59 év közötti) lakosokon belül eléri, illetve meghaladja az 35%-ot. Szegregációval veszélyeztetett területnek nevezzük azokat a városi területeket, ahol a fenti mutató 30 és 35% közötti értéket vesz fel. A **szegregációs mutató** a 2011-es népszámlálási adatokból állítható elő, illetve segélyezési adatokon alapuló szegregációs mutató is létrehozható. Szegregátumnak azokat a területeket tekintjük, ahol a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

Mosonmagyaróvár városban a **Városfejlesztési Kézikönyv szempontrendszere szerint, a KSH 2011-es népszámlálási adatai alapján elkészített kartogram összesen 2 szegregátumot azonosít be. 2022-as kutatásunk alapján úgy látjuk, hogy Mosonmagyaróváron jelenleg nincsen a Városfejlesztési Kézikönyvben leírt definíció szerinti szegregátum.**

Az Anti-szegregációs Terv I. fejezetében a város társadalmi helyzetét írjuk le. A II. fejezetben a korábban szegregátumnak minősülő területek jelenlegi helyzetét vizsgáljuk meg, illetve az egyéb alacsony státuszú, szegregációval veszélyeztetett tömbök helyzetét elemezzük. Az Anti-szegregációs program konkrét beavatkozásait a Melléklet 6. táblázata tartalmazza.

¹ Nemzeti Fejlesztési és Gazdasági Minisztérium Területfejlesztésért és Építésügyért Felelős Szakállamtitkárság: Városfejlesztési kézikönyv. Második, javított kiadás. 2009. január 28.

Esélyegyenlőséggel kapcsolatos városi koncepciók

Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata a társadalmi deszegregációs, integrációs, esélykiegyenlítő és növelő célkitűzései megvalósítása érdekében 2013. évben elkészítette az első - öt évre szóló - **Helyi Esélyegyenlőségi Programját**. Mosonmagyaróvár város Önkormányzata a HEP kidolgozására és megvalósítására, továbbá értékelésére, ellenőrzésére és az ennek során nyert információk visszacsatolására, valamint a programba történő beépítésének garantálására Helyi Esélyegyenlőségi Programért Felelős Fórumot hozott létre és működtet. A Fórum legalább évente ülésezik, melyről jegyzőkönyv készül. A Fórum javaslatot tesz a HEP IT megvalósulásáról készített beszámoló elfogadására vagy átdolgozására, valamint szükség szerinti módosítására.

A 2018. évi HEP Intézkedési Tervében első helyen szerepel *A mélyszegénységben élők és a romák esélyegyenlősége*. A helyzetelemzésben feltárt esélyegyenlőségi probléma a célcsoportra vonatkozó adathiányt emeli ki (foglalkoztatás, pénzügyi és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások tekintetében). Az intézkedés határideje 2023.XII.31., és felelőse a jegyző, aki a Roma Nemzetiségi Önkormányzathoz fordul az adatszolgáltatás érdekében.

Emellett Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata vállalja, hogy az **Anti-szegregációs Tervben** és a Települési Esélyegyenlőségi tervben foglalt célkitűzések és intézkedések megvalósítása érdekében, a város egyéb stratégiai dokumentumait – úgy, mint rendeletek, koncepciók, határozatok - összhangba hozza e két dokumentummal.

A szociális igazgatásról és a szociális ellátásokról szóló többszörösen módosított 1993. évi III. törvény előírja, hogy a legalább 2000 lakosú települési önkormányzat, illetve megyei önkormányzat a településén, illetve a megyében, a fővárosban élő szociálisan rászorult személyek részére biztosítandó szolgáltatási feladatok meghatározása érdekében szolgáltatástervezési koncepciót készítsen, amennyiben legalább két ellátási forma megszervezéséről gondoskodik. A szolgáltatástervezési koncepció elsődleges célja, hogy az ellátási kötelezettség keretébe tartozó feladatok tervezését, a hiányzó ellátások megszervezésének módját meghatározza. Mosonmagyaróvár Térségi Társulás **Szociális Szolgáltatástervezési Koncepciója** 2018-ban került elfogadásra, és felülvizsgálata jogszabályváltozások és szolgáltatásokra vonatkozó változások miatt 2020-ban történt meg. A javasolt cselekvések között, a Szükségletalapú új szolgáltatások létrehozásán belül, a Koncepció külön nevesíti a gyerekek és fiatalok számára kialakított prevenciós központok kialakításának szükséges voltát. Ez utóbbi helyszíneként egyes környező települések mellett Mosonmagyaróvár mosoni városrésze szerepel, mint olyan, ahol szükséges volna a tanodai foglalkozás biztosítása. Az erre vonatkozó javasolt cselekvés kiterjed a Roma Nemzetiségi Önkormányzat által a városrészben működtetett önszerveződő zenei oktatás támogatásának szükségességére.

Az esélyegyenlőségről, az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény értelmében Mosonmagyaróvár város képviselő-testülete elkészítette a **közoktatási esélyegyenlőségi program helyzetelemzését**, hozzájárulva ezzel ahhoz, hogy az intézményekben kialakuljon a méltányos, mindenki számára elérhető minőségi oktatás feltétele.

Az esélyegyenlőségi terv a településen élő hátrányos helyzetű, valamint halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű gyermekek/tanulók esélynövelését hivatott szolgálni. Emellett elkészült a város **Közoktatási Esélyegyenlőségi Programja** (2008) is.

I.2. Módszertani háttér

Az Anti-szegregációs terv elkészítéséhez szükséges adatok összegyűjtésekor különböző módszereket alkalmaztunk. Az adatfelvétel 2021. decembere és 2022. februárja között zajlott.

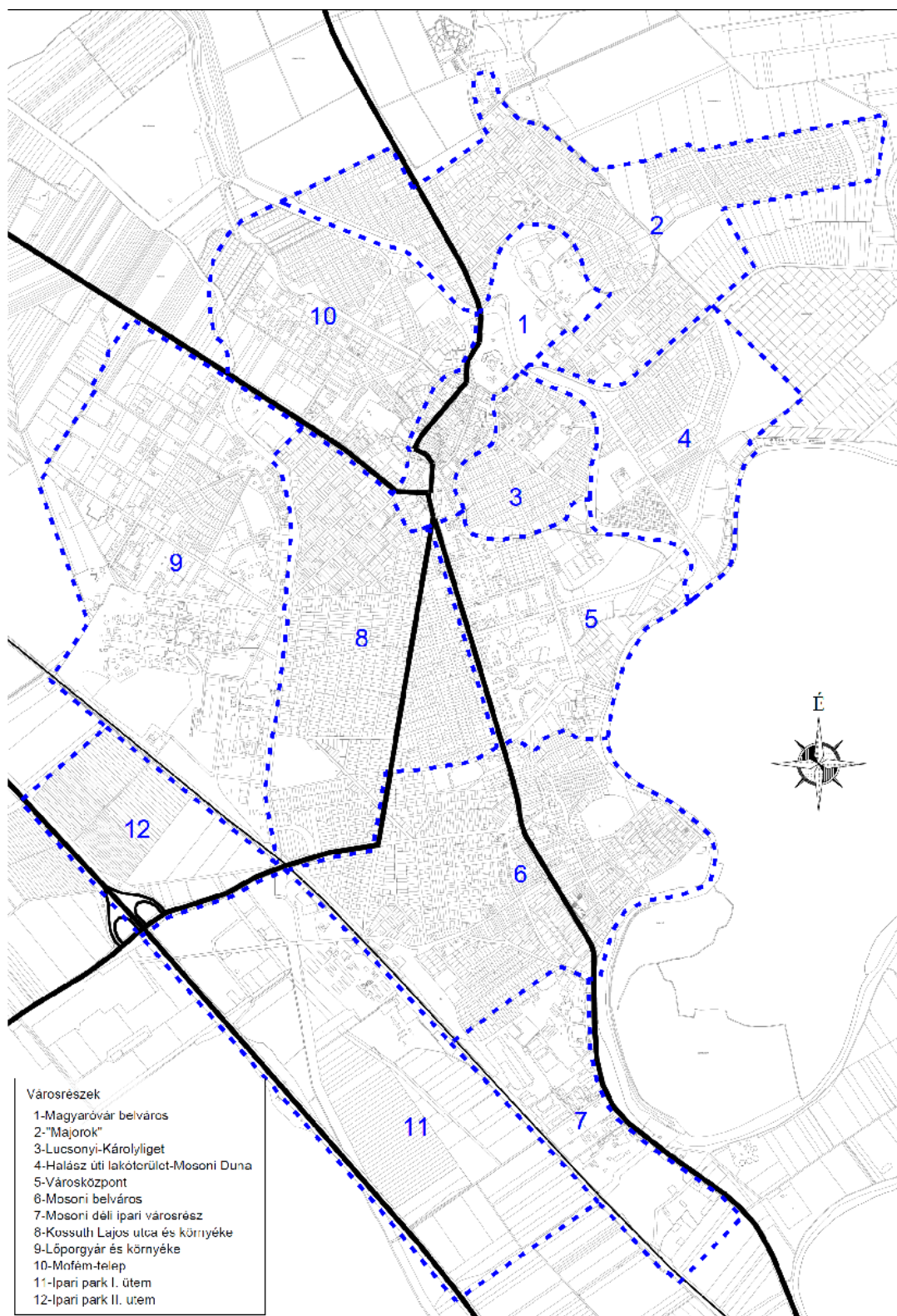
Mivel a kiindulópontként szolgáló népszámlálási adatok 2011-ben kerültek felvételre, ezért lehetőség szerint minden területen (népesség, oktatás, foglalkoztatás, szociális segélyezés, stb.) beszereztük az elérhető **legfrissebb adatokat**.

Annak érdekében, hogy a számokon túli folyamatokról is kellő információt szerezzünk, **szakértői interjúkat készítettünk** a Polgármesteri Hivatal főépítészével, az Igazgatási Osztály vezetőjével és szociális ügyintézőjével, a Győri Szakképzési Centrum Haller János Általános Iskola jelenlegi és volt igazgatójával, a Mosonmagyaróvári Fekete István Általános Iskola igazgatójával, a Család- és Gyermejkölési Központ intézményvezetőjével, a Pápai Sarokkő Baptista Alapítvány által fenntartott Családok Átmeneti Otthona vezetőjével és a Roma Nemzetiségi Önkormányzat helyi képviselőivel.

Mindezek mellett **terepbejárást** végeztünk a KSH által korábban lehatárolt szegregátumok területén és a további szegregációval veszélyeztetett területeken.

I.3. Az Településfejlesztési Konceptióban meghatározott városrészek

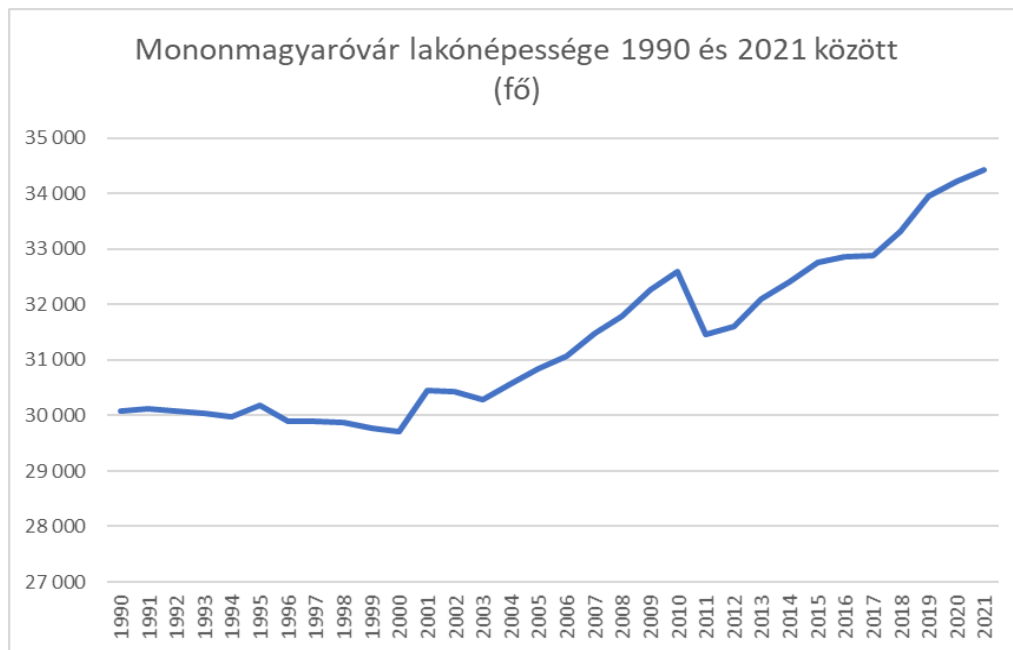
Az alábbi térkép mutatja be Mosonmagyaróvár tizenkét belterületi városrészét és külterületeit:

I.4. Mosonmagyaróvár város lakosságának szocio-demográfiai jellemzői

Demográfiai jellemzők

Mosonmagyaróváron a népességnyilvántartási adatok szerint 2021. január 1-jén 34 439 lakos élt. A lakosság 52%-a nő, 48%-a férfi. 1990 óta több, mint 4000 fővel nőtt a lakónépesség száma. A 2000-es években a város lakosságszámát folyamatos növekedés jellemezte. Jelentősebb csökkenés 2010 és 2011 között történt, amikor 1 149 fővel csökkent a város lakossága, azóta azonban folyamatos a növekedés.

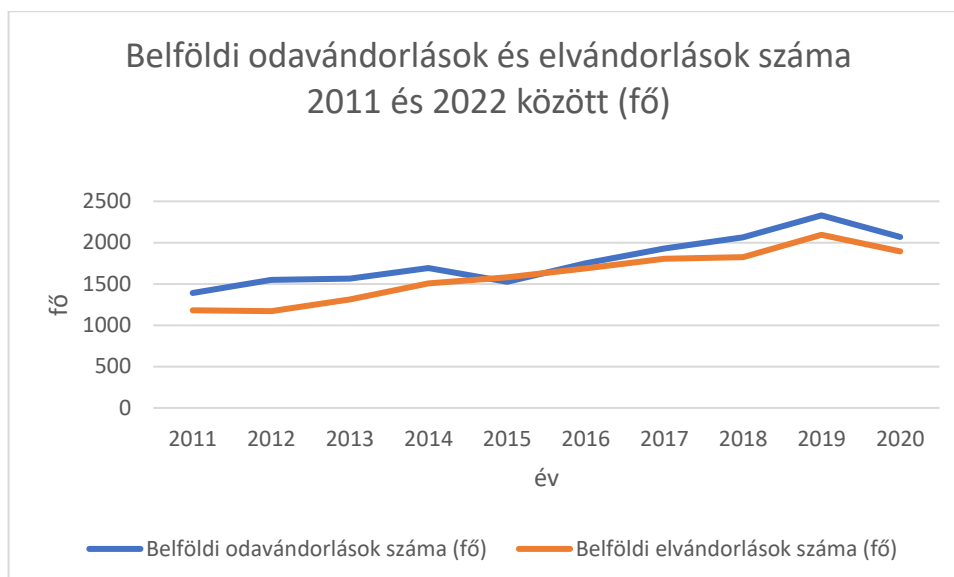
forrás: KSH

A gyermek népesség eltartottsági rátája 22, míg az idős népesség eltartottsági rátája 28, az eltartott népesség rátája 50, a város öregedési indexe pedig 125 volt 2021-ben.

A 2011-es népszámlálás adatai alapján a lakosság 85%-a vallja magát magyarnak, 3,8% német, 0,9% szlovák, 0,6% horvát, 0,1-0,1% lengyel, szlovén és ukrán nemzetiségűnek. Egyéb, nem hazai nemzetiség tagjának a megkérdezettek 0,7%-a vallotta magát.

A lakosok 0,7%-a vallotta magát romának a legutolsó népszámlálás során. A Roma Nemzetiségi Önkormányzat szerint ennél magasabb a városban romák aránya, ők kb. 4-500 főre becsülik a romák számát, ami a 2021-es lakosságszámhoz képest kb. 1,2-1,5 %-os arányt jelent.

A lakosságszám növekedése a 2011 óta szinte folyamatos belföldi odavándorlásnak köszönhető úgy is, hogy jelentős a belföldre történő elvándorlás a városból. A halálozások száma a vizsgált időszakban minden évben megelőzi az elveszületések számát.

forrás: KSH

Bevándorlás

A népességnyelvántartási adatok szerint 2011 és 2020 között a 2015-ös és 2020-as évek kivételével folyamatosan nőtt a Mosonmagyaróvárra betelepülők száma, 2017 óta számuk minden évben meghaladja a 2000 főt.

forrás: KSH

A népességnyelvántartási adatokkal szemben a szakértői interjúk alanyai arról számoltak be, hogy a város lakossága gyakorlatban jóval magasabb a hivatalos lakónépesség számánál. Egyes önkormányzati becslések szerint Mosonmagyaróváron akár 40-50 ezer fő is élhet. A különbséget a városba vándorló munkaerő mértéke okozza, a bevándorló munkások számát 3 és 10 ezer fő közé teszik a szakértők. Az ide munkaerőként érkező, ám nem regisztrált népesség nem jelenik meg a hivatalos nyilvántartásokban.

A megkérdezett szakértők elmondása alapján a bevándorló munkások három fő területről érkeznek a városba: Magyarország keleti, hátrányosabb helyzetű megyéiből, Ukrajnából² és Romániából. Egyik interjúalanyunk szerint Mosonmagyaróvár „a munkásszállások városa” lett, mivel a nagyszámú ide érkező munkást munkásszállók, magánszállások (szoba- és ágybérletek is) és akár újjépítésű albérletek szállásolják el, amelyek a város minden részében megtalálhatóak.

A Család- és Gyermekjóléti Központ munkatársai úgy látják, hogy a bevándorló munkások többségében a családjukat hátrahagyó férfiakból állnak, kisebb részben érkeznek családjukkal együtt a városba. Az intézmény elsősorban gyermekvédelmi ügyek kapcsán találkozik ezzel a csoporttal (elhelyezéssel kapcsolatos felülvizsgálat miatt érkezik intézményi megkeresés). A bevándorlók többségének nincs bejelentett lakcíme és nem keresik a helyi szociális ellátórendszert. A gyerekeket egyedül nevelők vannak a legnehezebb helyzetben, mivel rokoni és családon kívüli kapcsolatok és segítség híján vannak. Gyakori, hogy a gyerekek betegsége esetén az egyedülálló szülő akár el is veszítheti a munkáját; a pandémia alatt sok ilyen esettel találkoztak. A Gyermek Átmeneti Otthona krízishelyzetben tudja fogadni ezeket a gyerekeket, egyébként lakcímkártyával kell rendelkeznie a jelentkezőknek.

Iskolai végzettség

A 2011-es népszámlálás adatai szerint a város aktív korú (15-59 év közötti) lakosságának 12,2%-a rendelkezett legfeljebb általános iskolai végzettséggel. A legfeljebb általános iskolát végzettek aránya a következő városrészekben kiemelkedően magas: Külterület (50%), Ipari park I. ütem (36,8%), Ipartelep – Lőporgyár és környéke (17,1%).

A 25 éves és idősebb városi lakosság 17,3%-a rendelkezett felsőfokú végzettséggel. Diplomával rendelkezők az alábbi városrészekben élnek a legkisebb arányban: Ipari park I. ütem (0%), Külterület (4,4%), Moson déli iparterület (10,7%), Ipartelep – Lőporgyár és környéke (12,3%).

Foglalkoztatás

A 2011-es népszámlálás idején Mosonmagyaróvár munkaképes korú (15-64 évesek) lakosságának közel kétharmada (65,2%-a) volt foglalkoztatott. A gazdaságilag nem aktív népesség aránya 29,9% volt, a foglalkoztatott nélküli háztartások aránya 31,7%. A munkanélküliségi ráta 6,6%-os volt 2011-ben, míg a tartós (legalább 360 napja) munkanélküliek aránya 3,6%. A foglalkoztatottság mértéke jóval az országos átlagot meghaladó.

Az aktív korúak (15-59 évesek) majdnem fele nem rendelkezett rendszeres munkajövedelemmel (29,2%). A szegregációs mutató azt jelzi, hogy mekkora egy adott

² Kutatásunk adatfelvétele az Ukrajnában zajló háború kirobbanása előtt zajlott. Várható, hogy Mosonmagyaróvárra nagy számban fognak érkezni menekültek Ukrajnából, mivel a városban már lehetnek kapcsolataik a korábban bevándoroltak körében.

területen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon belül. Ez a mutató 2011-ben 6%-os volt a város egészére nézve. Szegregátumnak azokat a területeket nevezzük, ahol ez a mutató meghaladja a 35%-ot és legalább 50 fő él az adott területen. 2011-ben két területen érte el a szegregációs mutató a 35%-ot: a Lajtaszer - Dobó K. u. - Névtelen u. - Szekeres R. utcák által határolt területen 35%-os volt, míg a külterületi Jánossomorjai úton 40%-os.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat statisztikái szerint Mosonmagyaróváron 2021. január 1-én 22931 fő volt munkaképes korú (15-64 éves férfiak és 15-64 éves nők száma). A korábban leírt vendégmunkás populáció egyáltalán vagy nagyon kis számban szerepel ebben az adatban.

2022. áprilisában 238 főt (a munkaképes korúak mindössze 1,04%-át) tartottak nyilván álláskeresőként, ebből 43 fő volt álláskereső tartósan, azaz 365 napot meghaladóan. Járadék típusú ellátásban 109-en, segély típusú ellátásban 54-en részesültek, foglalkoztatást helyettesítő járadékot/rendszeres szociális segélyt 13 fő kapott.

A megkérdezett szakértők elmondása alapján a munkanélküliség szintje alacsony a városban és a járásban; inkább a munkaerőhiány jellemzi a térséget, úgy látják, hogy rengeteg munkalehetőség van mind a magyarországi oldalon, mint az osztrák oldalon. Akik valamilyen okból nem tudnak dolgozni, azokat a kistérségi szociális foglalkoztató rendszer próbálja meg elhelyezni - itt nagyobb a kereslet az elérhető helyeknél.

Közfoglalkoztatás

A Polgármesteri Hivatal a Városüzemeltetési Kft-n keresztül részt vesz a közfoglalkoztatásban, jellemzően a Roma Nemzetiségi Önkormányzattal együttműködve. Évente átlagosan 10 fő körül van a közfoglalkoztatottak száma, akik elsősorban parkgondozási feladatokat látnak el. Mind az önkormányzat, mind a Roma Nemzetiségi Önkormányzat úgy látja, hogy ennél nagyobb keretre nincsen szükség a városban.

A szociális segélyezést álláskeresői regisztrációhoz kötik, ezzel lehetőséget szeretnének biztosítani a munkanélküli népesség számára, hogy hozzáférjenek a Munkaügyi Központ képzési- és álláslehetőségeihez, információihoz.

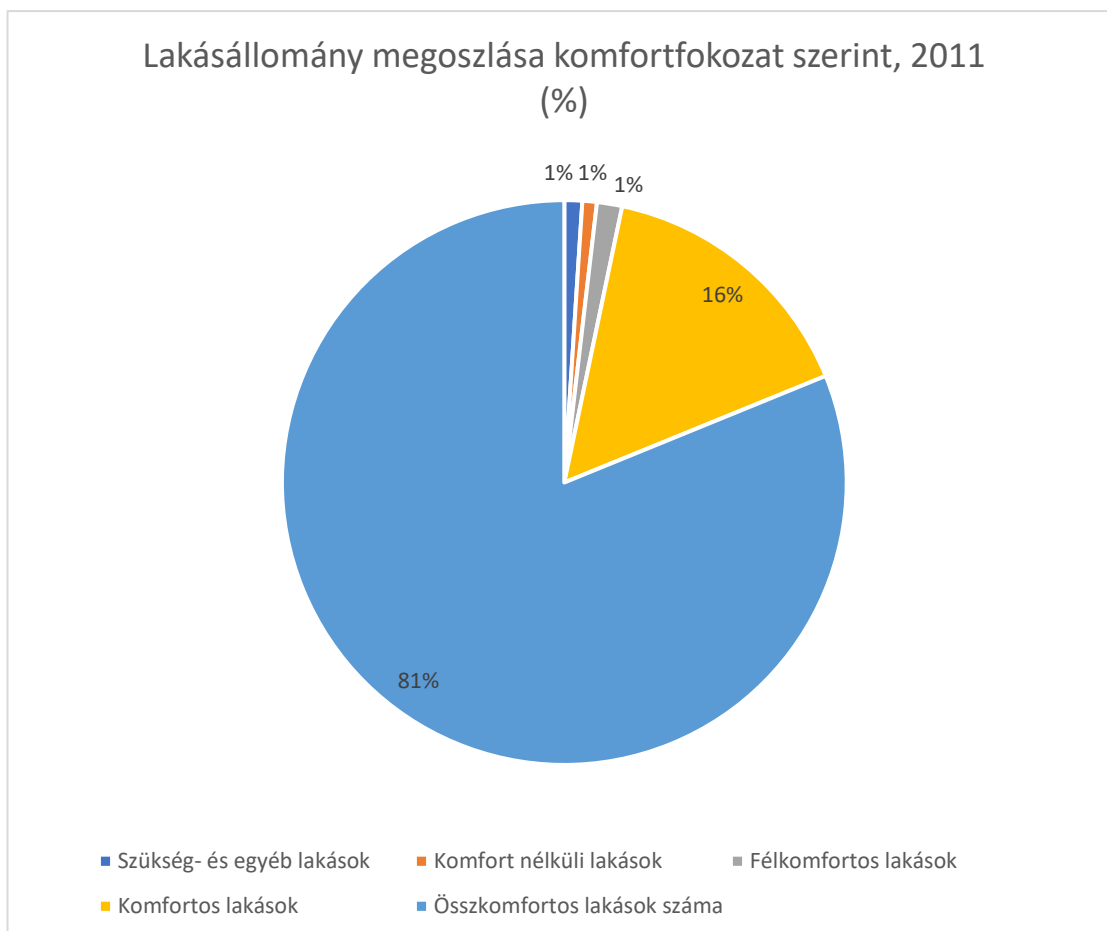
A hivatalos foglalkoztatásban és a regisztrált álláskeresők között nem megjelenő populáció jelentős része ausztriai lomizásból és szezonális mezőgazdasági munkákból él.

Lakásállomány

Mosonmagyaróváron a lakások száma 1990-ben 10 700 db volt. A lakások száma folyamatosan növekszik. 2021-ben összesen 15 516 db lakás volt a városban. 2011 és 2022 között 1619 db lakás épült Mosonmagyaróváron, hivatalosan ezek 58%-át saját használatra, 40%-át értékesítés, a fennmaradó 2%-ot pedig bérbeadás céljából építették. Az újonnan (2011 óta)

épült lakások kétharmada többszintes vagy többlakásos épületben található, egyharmaduk családi ház. 2011 óta összesen 29 lakás szűnt meg Mosonmagyaróváron.

A 2011-es népszámlálás adatai alapján a lakásállomány komfortfokozat szerinti megoszlása a következőképpen alakult: a lakások négyötöde összkomfortos volt, 16%-uk komfortos. A város teljes lakásállományának 1-1% volt félkomfortos, komfort nélküli és szükséglakás volt.

forrás: KSH

A korábban leírt vendégmunkás populáció kapcsán fontos kitérni az ide érkező munkások lakhatására, mivel a jelenség nagymértékben alakítja a város lakásbérleti piacát, lakhatási szerkezetét. Az ide érkező munkások jellemzően albérletekben laknak, mivel számuk több ezres, egyes szakértők szerint Mosonmagyaróvár a “munkásszállások városa” lett. Van a városban hivatalos munkásszálló is, emellett a Városüzemeltető Kft. tulajdonában korábbi orosz laktanya épületében a Movinnov Kft. egy újabb munkásszállót alakít ki, 120 fő részére, majd további 100 fő részére minigarzon jellegű lakrészeket alakítanak ki³.

A férőhelyek azonban még így sem tudják a kereslet tizedét sem kielégíteni. Míg korábban a munkáltatók akár 50-100 km-es távolságból is ingáztatták a munkaerőt (Szlovákiából is), ma

³ TÁJÉKOZTATÓ MOSONMAGYARÓVÁR VÁROS ÖNKORMÁNYZAT 2014-2019. KÖZÖTTI IDŐSZAKRA VONATKOZÓ GAZDASÁGI PROGRAMJÁNAK TELJESÜLÉSÉRŐL.

http://mosonmagyarovar.hu/websites/www.mosonmagyarovar.hu/files/Hivatalos_Ugyek/Dokumentumtar/Be_szamolok/2019/GAZDASAGI_PROG_2014-2019_beszamolo_2019_12_12.pdf

már jellemzőbb, hogy a munka mellé helyben vagy közelebb biztosítanak szállást. A munkások jelentős része Ausztriába jár dolgozni az építőipari és vendéglátó szektorba. A vendégmunkások az ország keleti részeiből, Ukrajnából és újabban Indiából is érkeznek Mosonmagyaróvárra.

Az albérletárak meglehetősen magasak a városban, egy panellakás havi bérleti díja 100 ezer Ft+rezsi körül mozog, míg a családi házak esetében ez átlagosan 150 ezer Ft+ rezsi. A keleti, hátrányos helyzetű régiókból érkező munkások többedmagukkal vesznek ki albérleteket, van, hogy csak egy ágyat bérelnék, amit havi 30 ezer Ft-ért lehet kivenni. Az albérletárak magas szintje miatt a hátrányos helyzetű régiókból érkező munkások számára szinte lehetetlen családjukat is magukkal hozni.

A szakértők elmondása szerint a munkásszállások a városon belül térben nem koncentrálnak, minden városrészben megtalálhatóak. A munkásszállások három típusáról számoltak be:

1. helyi lakástulajdonos kiadja saját lakását vagy annak egy részét (ágy-, szoba- vagy lakásbérlet);
2. befektetők közösségi szolgáltatásként létesítenek bejelentett szálláshelyet;
3. a munkaerőközvetítő cégek bérelnék ingatlanokat és az eleve lakhatással együtt hirdeti meg a munkalehetőséget.

A befektetők kifejezetten lakáskiadás céljából építenek új lakásokat, a befektetők között megjelentek az ukrán állampolgárok is. A Családsegítő Központ munkatársai elmondták, hogy gyakran találkoznak új építésű, ám bútorokkal alig felszerelt lakásokkal, amiben vendégmunkások élnek. Úgy látják, hogy a városban elegendő szálláskapacitás van, nem kényszerül senki sem az utcára. Abban az esetben, ha valakin elveszíti a munkáját, ezáltal lakhatását és nem tud hazautazni, települési támogatással segítik.

A vendégmunkások és a helyi lakosság között voltak korábban a konfliktusok, interjúalanyaink szerint ezek mostanra mérséklődtek. A vendégmunkások viszonylag zártan, saját közösségükön belül élnek. A nagylétszámú, intézményszerű munkásszállások feltehetőleg tovább izolálják ezt a csoportot.

A Családsegítő Központ munkatársai elmondták, hogy a nagylétszámú munkásszállók közül vannak olyanok, ahol nagyon rosszak a körülmények (fizikai környezet, konfliktusok, biztonság kérdése).

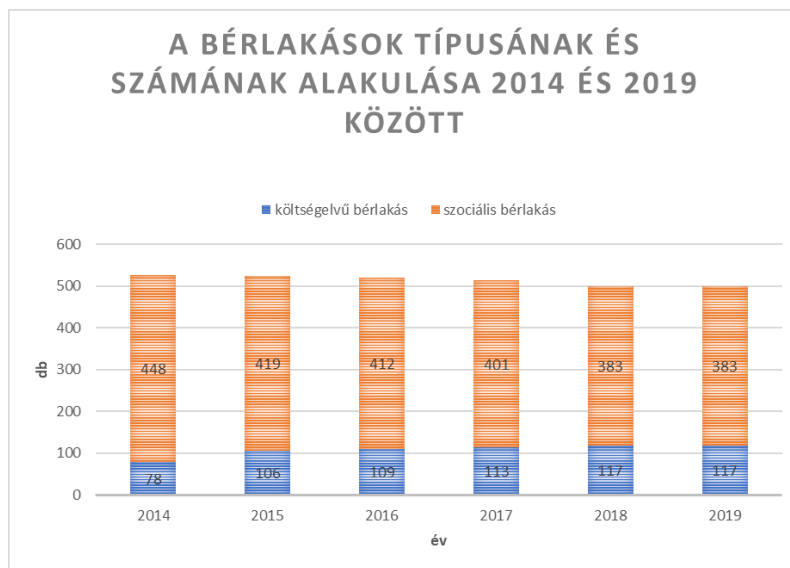
Bérlakásállomány

A 2021-es lakások és helyiségek bérletéről szóló rendelet szabályozza azt, hogy milyen elven vehetők bérbe az állományban lévő, összesen 492 db lakás. A lakásokat helyi közszolgáltatásban, közigazgatásban, közegészségügyben, közoktatásban dolgozó szakemberként, szociális rászorultsági alapon illetve piaci alapon lehet bérteni.

- Szociális alapon hasznosított bérlakás: 257 db

- Nyugdíjasház: 41 db lakás
- Bérőlkijelölési joggal érintett lakás: 4 db
- Költségelven hasznosított lakások, ebből szolgálati lakás: 155 db
- Piaci alapon hasznosított, bérőlkijelölési joggal érintett lakások: 38 db

A város 2014-2019 közötti időszakra vonatkozó gazdasági program teljesüléséről szóló beszámolóból kiderül, hogy a bérőlakásprogram kiemelt célja a szakemberlakások számának növelése. Ennek érdekében a korábban szociális alapon bérbeadott lakások egy része felújításra kerül és átsorolják őket a szakemberlakások közé. 2014 és 2019 között 65-tel csökkent a szociális bérőlakások száma. Míg 2014-ben még a teljes bérbe adható lakásállomány 85%-a volt szociális bérőlakás, 2019-re ez az arány 77%-ra csökkent.

forrás: Tájékoztató Mosonmagyaróvár Város Önkormányzat 2014-2019. közötti időszakra vonatkozó gazdasági programjának teljesüléséről

A megkérdezett önkormányzati szakértők szerint az intézkedés a megnövekedett igényeket kívánja kiszolgálni, illetve azt remélik, hogy a lakhatás biztosításával tartósan ide tudják vonzani a képzett munkaerőt.

A szociális bérőlakásokra kismértékű fluktuáció jellemző, a lakók nem nagyon tudnak hová költözni a bérőlakásokból. A bérőlk nagy része stabilan képes a lakhatását fenntartani. A Polgármesteri Hivatal munkatársai folyamatos kapcsolatban vannak a bérőlőkkel, szükség esetén segítyt folyósítanak számukra. A várólistán 10-30 háztartás van.

Ha egy szociális bérőlakás bontásra vagy felújításra kerül, a bérőlk számára az önkormányzat megfelelő, a korábbinál magasabb komfortfokozatú vagy nagyobb méretű lakást biztosít. A lakások kiköltözés vagy elhalálozás útján üresednek meg. Az idős lakók a nyugdíjasházba vagy bentlakásos otthonba kerülnek. Új bérőlakásokat nem épít a város.

Szociális területen dolgozó szakértők szerint ugyanakkor nincsen elég szociális bérőlakás, több ügyfelük évek óta várakozik a várólistán. Az igény egyre növekszik, egyre több a bántalmazó kapcsolatból menekülő nő, akinek a szociális alapú bérőlakás tudná megoldani a lakhatását. A rendelkezésre álló, kis számú bérőlakás általában lelakott, amortizálva állapotban van. Fontos

lenne, hogy az önkormányzat minden rászoruló háztartás részére tudjon lakható állapotú bérlakást biztosítani.

Szociális ellátások és segélyezés

Mosonmagyaróvár a 4/2015. (II. 27.) önkormányzati rendeletben szabályozza a helyi szociális igazgatást és az elérhető szociális ellátásokat. A város a következő ellátási formákat biztosítja a rászoruló lakosok számára:

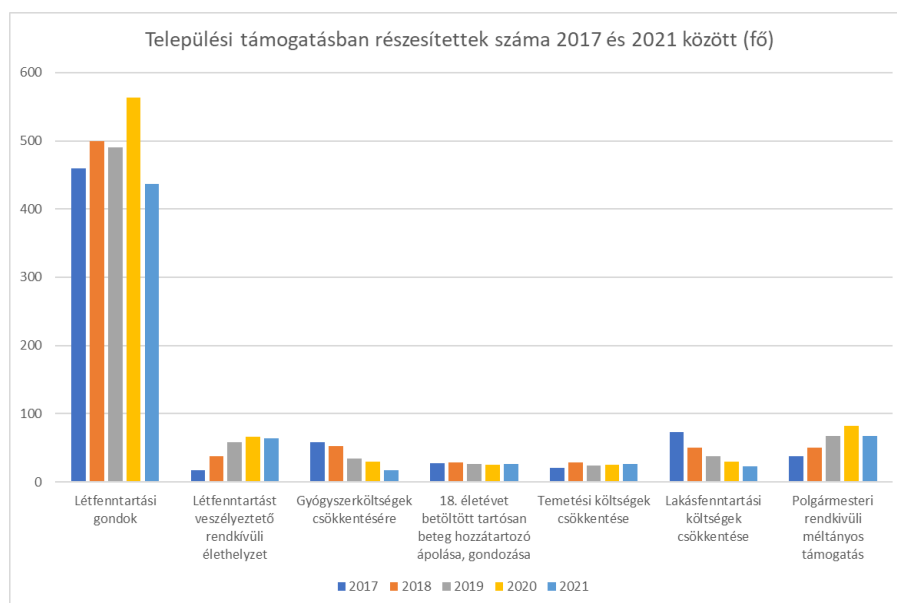
Pénzben és természetben nyújtott szociális ellátások, szociális szolgáltatások és gyermekjóléti alapellátások:

- települési támogatás
- szünidei gyermekétkeztetés
- Szociális alapszolgáltatások
 - étkeztetés
 - házi segítségnyújtás, jelzőrendszeres házi segítségnyújtás
 - családsegítés
 - időskorúak nappali ellátása
 - fogyatékosok nappali ellátása
 - hajléktalanok nappali ellátása
- Szociális szakosított ellátások
 - ápolást gondozást nyújtó intézmény: idősek bentlakásos otthona (tartós bentlakásos intézmény), idősek emeltszintű otthona
 - átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény: idősek gondozóháza, hajléktalanok átmeneti szállása
- Gyermekjóléti alapellátások
 - gyermekjóléti szolgálat
 - gyermekek átmeneti otthona, napközbeni gyermekfelügyelet
 - bölcsőde

A települési támogatást a következő célokra lehet igényelni: létfenntartási gondok, létfenntartást veszélyeztető rendkívüli élethelyzet, gyógyszerköltségek csökkentésére, 18. életévet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolása, gondozása, temetési költségek csökkentése, lakásfenntartási költségek csökkentése, polgármesteri rendkívüli méltányos támogatás. A települési támogatásra 2017 és 2021 között évente összesen 31 és 36 millió Ft közötti összeget költött az önkormányzat.

2014 decemberében az Országgyűlés a normatív lakásfenntartási támogatás 2015. március 1-jével történő megszüntetéséről döntött. Ezután az önkormányzatok saját hatáskörben dönthették el, hogy továbbra is folyósítanak-e lakásfenntartási támogatást a rászoruló háztartások számára. Mosonmagyaróvár a települési támogatáson belül lakásfenntartási költségek csökkentésére is biztosít támogatást.

A települési támogatásban részesítettek száma a vizsgált időszakban a következőképpen alakult:

forrás: Polgármesteri Hivatal

Rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben 2021-ben összesen 302 gyermek részesült, ebből legtöbben a Szent István király úton laknak.

Közzolgáltatásokkal való ellátottság

Közzolgáltatások tekintetében a különböző városrészek eltérő mennyiségi és minőségi ellátási helyzetét az oktatási, valamint az egyes szociális intézményekkel való ellátottság jelzi, továbbá az általános iskolai közsoktatás integráltsága. Mindkét előbbi szempontból a külső városrészek ellátási helyzete kedvezőtlen, amelynek oka az alacsony lakosságszám. A belső városrészekben nincsenek ellátatlan körzetek, és a mennyiségi szempontú ellátási egyenlőtlenségek is viszonylag mérsékeltek a lakosságszámra, a használati igényekre, a társadalmi szerkezetre figyelemmel. Említést érdemel, ahogy már a Mosonmagyaróvár Integrált Településfejlesztési Stratégiája, 2014–2020 dokumentumban szereplő társadalom SWOT analízis (3.1.2.2. 159.o.) is nevesíti a gyengeségek dimenzióban a bizonyos intézmények túlszűfoltóságát (bölcsőde és óvoda), valamint az ITS a veszélyforrások között említi az oktatási és szociális intézmények állandósuló kapacitáshiányát.⁴

Stratégiai szinten (II. és III. kötet) a középtávú tematikus városfejlesztési céloknál (2.2.1. alfejezet, 20-21.o.) jelennek meg a fentiekhez kapcsolódó releváns elemek. Ezek a célkitűzések a növekvő népesség ellátásának biztosítása érdekében kerültek megfogalmazásra és érintik a hátrányos helyzetű rétegek (T6) felzárkóztatását (hajléktalanok, munkanélküliek, idősek, mozgáskorlátozottakat említik, illetve a szegregációra hajlamos területeket), a szociális

⁴ összefüggésben a nagyarányú munkaerő-piaci migrációval

ellátórendszer (T7), az oktatási nevelési intézmények (T8) fejlesztését és az egészségügyi prevenciót (T9).

A Helyi Esélyegyenlőségi Program (2018) elsősorban a lakosság előregedését emeli ki a társadalmi folyamatok közül, mely az időskorúak népességen belüli arány növekedése következtében egyre nagyobb terhet jelent a helyi ellátórendszer egyes intézményeinek (szociális alapszolgáltatások és szakosított ellátás). Továbbá a HEP a fogyatékkal élők esélyegyenlőségi helyzetéről közöl részletesebb adatokat, melyek a csoport közszolgáltatásokhoz, közösségi közlekedéshez, információhoz és a közösségi élet gyakorlásához való hozzáférés lehetőségeire és az akadálymentesítés aktuális helyzetére világítanak rá.

Itt fontos megjegyezni, hogy a HEP elsődleges célcsoportjaként nevesített romák és/vagy mélyszegénységben élők vonatkozásában továbbra is az adathiány számít alapproblémának. Az önkéntes adatszolgáltatás célú intézkedéstől várt eredmény pedig a célcsoportra vonatkozó rendelkezésre álló adatok a foglalkoztatás, pénzübeli és természetbeni szociális ellátások, aktív korúak ellátása, munkanélküliséghez kapcsolódó támogatások tekintetében.

Egészségügyi ellátás

Ahogy a HEP is hivatkozza, az Ebktv. rendelkezése értelmében az egyenlő bánásmód követelményét érvényesíteni kell a társadalombiztosítási rendszerekből finanszírozott, továbbá a szociális, illetve gyermekvédelmi pénzübeli és természetbeni, valamint személyes gondoskodást nyújtó ellátások igénylése és biztosítása, a betegségmegelőző programokban és a szűrővizsgálatokon való részvétel, a gyógyító-megelőző ellátás, a tartózkodás céljára szolgáló helyiségek használata, az élelmezési és egyéb szükségletek kielégítése során. Az egyenlő bánásmódhoz való jog magában foglalja különösen az azonos egészségügyi intézmények használatának az ugyanolyan színvonalú és hatékony, illetőleg nem magasabb kockázattal járó gyógykezelésben, valamint betegségmegelőző programokban (szűrővizsgálatokon) való részvétel jogát.

A HEP alapján a nagy nyilvánosságot kapó és mindenki számára részvételi lehetőséget biztosító egészségmegőrzést szolgáló programok a romák és/vagy mélyszegénységben élők vonatkozásában mégis az aktív részvétel hiányával írhatók le. A beazonosított probléma okát abban határozza meg a hivatkozott dokumentum, hogy az egészségmegőrzés érdekében szervezett szűrőprogramokon, rendezvényeken, egészségügyi és szociális szolgáltatásokhoz való hozzáféréstől nem hatékony a tájékoztatás. A HEP a probléma megoldását a Roma Nemzetiségi Önkormányzat tagjainak közreműködésével, a prevenció programokon való aktív részvétel ösztönzése révén látja biztosítani.

Mosonmagyaróvár város területén jelenleg 14 felnőtt háziorvosi, 5 házi gyermekorvosi körzet működik. A fogorvosi alapellátásról 8 fogorvosi körzet gondoskodik. Az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátásról a város szolgáltatási szerződés keretében gondoskodik. Az iskola-egészségügyi ellátás valamennyi iskolában biztosított. Mosonmagyaróvár város Önkormányzatának Védőnői Szolgálat 17 védőnővel látja el az iskolai (6 körzet) és területi

(11 körzet) védőnői feladatokat. Az egy háziorvosra illetve házi gyermekorvosra jutó lakosok száma Mosonmagyaróváron 1729 fő, ami jóval meghaladja az 1566 fő országos átlagot, de nem éri el a legmagasabb - a járás - 1848 fő értéket.

Mosonmagyaróvár Város Önkormányzat gazdasági programja (2020-2025) is kitér az egészségügyi alapellátás feltételeinek biztosítására. Az Önkormányzat az éves költségvetésében biztosít forrást az alapellátó orvosok számára a működtetési kiadásaik támogatására illetve az új praxis indításának, illetve praxisvásárlás esetében annak támogatására. További ösztönző a szakemberlakás biztosítása is. A hivatkozott dokumentum az egészségügyi alapellátás biztosítása érdekében a következő öt évben kezelendő problémaként nevesíti a helyettesítés ellátását, mind a háziorvosi-, gyermekorvosi ügyelet vonatkozásában, mind a védőnői szolgálat esetén. A védőnőket érintő jelentős bérszínvonal emelkedés ellenére a város továbbra is szakemberhiánnyal küzd. Várhatóan a közeljövőben a győri Széchenyi István Egyetemen elindul az egészségügyi és prevenció képzés, mely hosszabb távon biztosíthat új szakembergárdát az alapfeladat ellátáshoz. Mindaddig azonban helyettesítéssel, visszafoglalkoztatással illetve külső szolgáltatás igénybevételével igyekszik az Önkormányzat a szakemberhiányt pótolni.

Az ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma tekintetében Mosonmagyaróváron 9,5 darab jut, míg az országos átlag mindössze 7 ágy. A kórházban fekvőbeteg (aktív és krónikus) és diagnosztikai osztályok, valamint szakrendelők működnek.

2015-ben az egészséges életmódra nevelés már óvodás korban az óvodai nevelési program részeként megjelenik. Szülőkkel közösen a gyermekek elsősorban gyümölcsökből, zöldségfélékből készítenek egészséges ételeket. A program folytatódik az iskolákban is, és a város csatlakozott a „Minta-menza” programhoz is.

A segélyezési rendszer 2015. március 1-jei átalakításával összefüggésben az állam és az önkormányzatok közötti feladatmegosztás a szociális ellátások biztosítása területén átalakult. Az újonnan a járási hivatalok hatáskörébe kerülő aktív korúak ellátásán túl továbbra is a járási hivatalok hatáskörébe tartoznak az alábbi ügykörök:

- alanyi ápolási díj (az alapösszegű, a fokozott ápolási szükségletre tekintettel megállapított emelt összegű, valamint a kiemelt ápolási díj),
- időskorúak járadéka,
- alanyi és normatív jogcímen megállapított közgyógyellátás,
- egészségügyi szolgáltatásra való jogosultság.

Személyes gondoskodás körébe tartozó szakosított ellátások: az ápolást, gondozást nyújtó intézmény, a rehabilitációs intézmény, a lakóotthon, az átmeneti elhelyezést nyújtó intézmény, az egyéb speciális szociális intézmény igénybevétele a városban biztosított, a feladatellátás térségi társulási megállapodás alapján történik.

Mosonmagyaróváron a közgyógyellátásra jogosultak száma az elmúlt öt évben folyamatos csökkenést mutat: míg 2017-ben 58 addig 2021-ben 17 fő volt a közgyógyellátási

igazolvánnyal rendelkezők száma. Az ápolási díjban részesülők száma az utóbbi öt évben 26 fő körül stagnál a városban.⁵

A nagyságrendileg 6-10 ezer főt számláló bevándorló munkaerő csoportról is fontos említést tennünk, jelezve, hogy e csoport egy jelentős része nem rendelkezik mosonmagyaróvári bejelentett lakcímmel⁶ és így nem is részesülhet a helyi szociális ellátórendszer szolgáltatásaiban. Lakcím nélkül, adott esetben - pl. kapacitás hiányában - az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférésük (a sürgős esetek kivételével) sem teljesül. A szakértői interjúkban szintén visszaigazolódott, hogy a helyi szociális szakembereknek illetve döntéshozó szervezeteknek nincsen kapcsolata és ennek megfelelően ismeretei sem a több ezer fős bevándorló munkaerővel kapcsolatban. A szociális intézményrendszer legfeljebb akkor kerül e csoporttal kapcsolatba, ha a gyermekvédelem részéről kapnak jelzést illetve az országos ellátási körű intézményük, a Családok Átmeneti Otthona iránti igény esetén.

⁵ 18. életévet betöltött tartósan beteg hozzátartozó ápolása, gondozása

⁶ Így a népességyilvántartásban sem jelennek meg.

I. 5. Infrastrukturális szempontból ellátatlan területek

A város infrastrukturális szempontból ellátatlan területeit a következő táblázat foglalja össze.

1. tábla: A település infrastruktúrája

	Utcák, ahol részben, vagy egészben nem található...	A halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma az el nem látott utcákban	A városrész(ek) nevei, ahol az utcák találhatóak.
Vezetékes víz	Napsugár utca	0	Magyaróvár
	Szivárvány utca	0	Magyaróvár
	Levendula köz	0	Magyaróvár
	Kökény utca	0	Magyaróvár
Áram			
Közüvilágítás	Napsugár utca	0	Magyaróvár
	Szivárvány utca	0	Magyaróvár
	Levendula köz	0	Magyaróvár
	Kökény utca	0	
Szennyvíz-csatorna	Napsugár utca	0	Magyaróvár
	Szivárvány utca	0	Magyaróvár
	Levendula köz	0	Magyaróvár
	Kökény utca	0	Magyaróvár
Gáz	Móra Ferenc utca	0	Magyaróvár
	Erkel Ferenc utca	0	Magyaróvár
	Széchenyi István utca	0	Magyaróvár
	Flesch Károly utca	0	Magyaróvár
	Dr. Timaffy László utca	0	Magyaróvár
	Napsugár utca	0	Magyaróvár
	Szivárvány utca	0	Magyaróvár
	Levendula köz	0	Magyaróvár
Pormentes út	Mária Terézia utca	0	Magyaróvár
	Zsófia királyné utca	0	Magyaróvár
	Akác utca	0	Magyaróvár
	Laktanya köz	0	Moson
	Vasutas utca	0	Moson
	Királydomb utca	0	Moson
	Liget sor	0	Majorok
	Napsugár utca	0	Magyaróvár
	Szivárvány utca	0	Magyaróvár
	Levendula köz	0	Magyaróvár
	Városmajor utca	0	Majorok

	Fertősor	0	Moson
	Ujhelyi utca	0	Majorok
	Kökény utca	0	Moson
Összesen a városban nyilvántartott halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek száma		0	

A települési infrastruktúra táblázatot Mosonmagyaróvár Város Önkormányzatától érkezett megjegyzések⁷ az alábbiak szerint egészítik ki illetve értelmezik.

1. Napsugár utca – Szivárvány utca – Levendula köz

A Lajta lakókerttel határos terület, ahol a fenti három utca is található, 2005-ig MKE kertes mezőgazdasági zártkertes terület volt. A terület LKE kertvárosi lakó építési övezetté való átminősítése (az előző önkormányzati ciklus alatt) sajnálatosan anélkül történt meg, hogy ott lakóutcákat alakítottak volna ki. Az Önkormányzat kiegészítése alapján mindez a mai napig ellehetetleníti a szabályozás szerinti kialakítást, a közművesítést. A telkek zömén üdülő jellegű épület áll, de számos az állandóra bejelentkezettek száma. Az utcákban csak villany van, ezért jelennek meg az összes többi sorban is. Alapvető problémát nem okoz a városnak.

2. Kökény utca

A Kökény utca egy kertvégi utca volt a Petőfi utcai hosszú telkek végén. A túloldali lakópark kialakulásával megkezdődtek itt is a telekalakítások, már több családi ház is áll. Az utcában csak villany és gáz van. A víz és a csatorna a Petőfi utcai telkekről került átvezetésre. Ez átmenetileg megoldást jelent a víz és csatorna problémára. Az önkormányzat rövidtávú terveiben szerepel a hiányzó közművek és a szilárd burkolat kiépítése.

3. Gázellátás

Az 1. pontban felsorolt utcákon kívül a Városközpont nevű városrész utcái érintettek a kérdésben. Az önkormányzati közlés szerint ez a nagyságrendileg 3.000 lakás, 90 százalékban panelos szerkezetű, melyekben azért nincs gáz, mert minden lakó- és középület távhővel fűtött. A helyi építési szabályzat nem is enged mást, csak távhőt vagy megújuló energiát. Ezen a területen a gázvezeték hiánya tehát csak névleges.

A közművekkel való ellátottság kérdéskör a Roma Nemzetiségi Önkormányzat képviselőivel készült szakmai interjúban is szóba került. A kérdezettek úgy látják, hogy a Moson városrészben található szociális bérlakások jellegzetessége, hogy nem rendelkeznek gázfűtéssel, ami korszerűtlen megoldás és méltatlan helyzetet teremt a több gyermekes roma családok számára.

⁷ Mosonmagyaróvár, 2022. január 14.

4. Pormentes utcák

Az önkormányzati kiegészítés alapján a felsorolásban szereplő utcák jelentős része újonnan kialakított lakóparki utca, melyek burkolása folyamatos. Van pályázati lehetőség is, amennyiben a lakók önrészt vállalnak. Az önkormányzati megjegyzés szerint 3-4 éven belül várható, hogy minden utca burkolt lesz.

Az önkormányzati megjegyzések alapján, összességében kijelenthető, hogy a város közművesítettsége közel 100 százalékos, és az utak 97 százaléka pormentesített.

I. 6. Esélyegyenlőség a közoktatásban

Mosonmagyaróvár város Önkormányzata a **Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP 2018)** elfogadásával érvényesíteni kívánja az egyenlő bánásmód, és az esélyegyenlőség biztosításának követelményét, a diszkriminációmentességet, a szegregációmentességet többek között az oktatás terén is. A HEP hangsúlyozza, hogy a köznevelési intézményeket – az óvoda kivételével – érintő intézkedések érdekében együttműködik a tankerületi központtal.

A település 2008-ban elkészült **Közoktatási Esélyegyenlőségi Programjának** helyzetelemzésében célként jelenik meg a hátrányos helyzetű (HH), halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) illetve sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek esélyegyenlőségének előmozdítása⁸. A Közoktatási Esélyegyenlőségi Program a következő célokat tűzi ki: Az esélyegyenlőségi programban foglaltak segítségével a Program célja, hogy a város minden lakójának biztosítsa és elérhetővé tegye a közoktatási szolgáltatásokat, lehetővé tegye a fogyatékkal élők és a hátrányos helyzetűek esélyegyenlőségét az oktatás minden területén, azaz:

- a közoktatási szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférés elvének megvalósítása,
- a minőségi és hatékony oktatáshoz vezető feltételek biztosításának megtervezése,
- a SNI és HHH tanulók esélyegyenlőségének biztosítása,
- az oktatási és társadalmi integráció támogatása, együttműködésre nevelés.

Bölcsődék és óvodák

A Mosonmagyaróvár Egyesített Bölcsődék Intézménye (MEBI) három telephelyen, bölcsődénként 84, összesen 252 férőhelyen biztosítja 20 hetes kortól 3 éves korig (sajátos nevelési igényű gyermek esetében 6 éves korig) a kisgyermekek napközbeni ellátását, életkorának megfelelő szakszerű gondozását-nevelését.

⁸ Az alábbi rész forrása Mosonmagyaróvár Város Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Helyzetelemzése (2/2008. (I.31.) Kt. számú önk. határozat).

A városban 9 óvoda van, amelyek közül 7 önkormányzati fenntartású, 1 egyházi és további 1 nonprofit formában üzemel. Két további intézmény, többcélú intézmény (az óvoda mellett általános iskolai, középiskolai/készségfejlesztő, kollégiumi feladatot is ellát), amelyek közül az egyik a katolikus egyház fenntartásában működik, a másik pedig a Győri Tankerületi Központ fenntartásában működő Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény.

Általános iskolai és középfokú oktatás

A városban 7 alapfokú közoktatási intézmény van, amelyek közül három a Győri Tankerületi Központ irányítása alatt működik. 1-1 többcélú (általános iskola és középiskola) intézményt a Győri Szolgáltatási Szakképzési Centrum illetve a Győri Műszaki Szakképzési Centrum működtet. További egy többcélú (gimnázium, általános iskola és óvoda) intézmény a Piarista Rendhez tartozik, valamint egy általános iskolát a Német Nemzetiségi Önkormányzat működtet. A kizárólag középfokon működő intézmények között egy gimnáziumot és két szakgimnáziumot/szakképző intézményt találunk. A fentiekén túl továbbá van egy alapfokú művészetoktatási intézmény, egy pedagógiai szakszolgálat és egy kollégium a városban. A Tankerületi Központ két intézményében folyik iskolarendszerű felnőttképzés.

Az Oktatási Hivatal által működtetett köznevelés információs rendszer (KIR) 2021. októberi köznevelési statisztika alapján Mosonmagyaróvár város óvodáiba, általános iskoláiba és középiskoláiba járó gyermekek, illetve tanulók létszáma összesen 4695 fő (az alapfokú művészetoktatásban és a kollégiumban lévő tanulók létszáma nélkül értendő), a hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók (HH)száma: 14 fő, (0,3%); a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók száma 2 fő, 0.04%; a sajátos nevelési igényű (SNI) száma: 258 fő, azaz 5,5%.

Az egyenlő bánásmód követelményének és a szegregációmentességnek, mint esélyegyenlőségi alapfeltételnek mind a településen működő, azonos típusú intézmények, mind azok tagintézményei, feladatellátási helyei között, mind az intézményeken belül, az azonos életkorú csoportok között érvényesülnie kell: a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek aránya közötti különbség legfeljebb 25% lehet. Ahogy a fenti aktuális számarányokból látszik, a mosonmagyaróvári közoktatási intézményekben jelentős mértékben csökkent a hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek és tanulók előfordulása, különösen ha azt összevetjük a város előző (2008) anti-szegregációs tervében szereplő adatokkal.⁹

Jogszabályi változások a hátrányos helyzet vonatkozásában

A kedvező irányú folyamatok értelmezését érdemes a hátrányos helyzetre vonatkozó jogszabályi változások figyelembevételével kezdeni. A hátrányos helyzetű, ezen belül a halmozottan hátrányos helyzetű tanuló jogi meghatározása az 1993. évi közoktatásról szóló törvény keretében valósult meg, és 2013-ig lényegében változatlan volt a fogalom. 2013. szeptember 1-jétől a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet fogalma módosult, és a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló törvénybe került át, ami e tanulók

⁹ 2008-ban a hátrányos helyzetű tanulók (HH) száma: 654 fő, (9,7%); a halmozottan hátrányos helyzetű (HHH) tanulók száma 208 fő, 3,1%; és a sajátos nevelési igényűek (SNI) száma: 299 fő, azaz 4,5%.

azonosítási módjának megújítását is magával hozta. A változások következtében a támogatottak köre jelentősen szűkült. A halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya közel negyedével csökkent, míg a hátrányos helyzetű tanulók aránya lecsökkent harmadára, azaz a korábban támogatottak többsége elesett az e kategóriákhoz kapcsolódó lehetőségektől. Az új jogszabály szerint a hátrányos helyzet kategóriájába kerüléshez már nem elegendő a család szerény anyagi helyzetét jelző rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény, szükséges egy további hátránynövelő tényező: egy kritériumnak kell teljesülnie a szülők alacsony iskolázottsága, tartós munkanélkülisége és az elégtelen lakáskörülmények közül. A halmozottan hátrányos helyzetű kategóriához sem elég a korábbi jellemzők megléte. A felsorolt három kritérium közül legalább kettőnek kell teljesülnie. Mivel a hátrányos helyzetű státusz egyik új kritériuma a szülő vagy a családbafogadó gyám alacsony foglalkoztatottsága (rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként nyilvántartott), vélhetően a közmunkaprogramok elterjedése is jelentősen befolyásolta a jogosultság megszerzését, ami ugyanakkor nem jelentett jelentős változást a család életkörülményeiben.

Mindezek és egyéb okok miatt (pl. megnőtt az esélye annak, hogy a státusz megszerzése utazási terheket ró a kisebb településeken élő családokra, mivel a jegyző az adott kistélepülésen megtalálható, viszont a gyámhivatali ügyintézés miatt az adott járás székhelyére kell utazni.) e mutatók jelentősége csökkent a szegregációs folyamatok nyomon követésében.¹⁰

A jogszabályi változások okozta általánosan csökkenő HH és HHH tanuló számok mellett a mosonmagyaróvári közoktatási intézményekbe járó gyermekek esetében meg kell említeni a szakértői interjúkban elhangzottakat is. A szociális szakemberek meggyőződése, hogy a város kedvező földrajzi elhelyezkedése és ennek megfelelően az előnyös munkaerő-piaci tendenciák következtében az utóbbi 5-6 évben csökkent az anyagi természetű rászorultság a szociális ellátórendszer ügyfélkörében. Jellemzően nem a közfoglalkoztatás miatt kerülnek ki a gyerekek a HH és HHH kategóriából, hanem egyéb annál magasabb jövedelmet biztosító munkavégzés következtében. A kérdezett szociális szakemberek szerint nehézség, hogy a szociális transzferek nagyon alacsony összeghatárhoz vannak kötve, így abszolút rászoruló családok is segítség nélkül maradnak. Például a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény (rgyk) fejenként 50 ezer forint összeghatárhoz van kötve, és ha az egyik szülő legális munkát végez, akkor már nem részesülhetnek a gyerekek után rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben.

Habár éppenséggel a koronavírus járvány idején sokan elveszítették a munkájukat, és az életbelépett határzár sokak megélhetését érintette, ideértve az Ausztriában idénymunkát végzőket, de a lomizásból élőket is.

A közoktatási szakértői interjúkból kirajzolódó kép is azt erősíti meg, hogy az oktatási szegregációra vonatkozó javuló statisztikák nem feltétlenül jelentik azt, hogy a hátrányos helyzetű gyerekek eltűntek volna a közoktatásból. **A peremkerületekben illetve Mosonban lévő iskolák (Fekete István Általános Iskola, Haller János Általános Iskola) tapasztalata szerint papíron valóban alig van olyan gyerek, aki hátrányos helyzetűnek számít, a valóságban viszont ugyanúgy megvannak a szociálisan hátrányos helyzetű családok.**

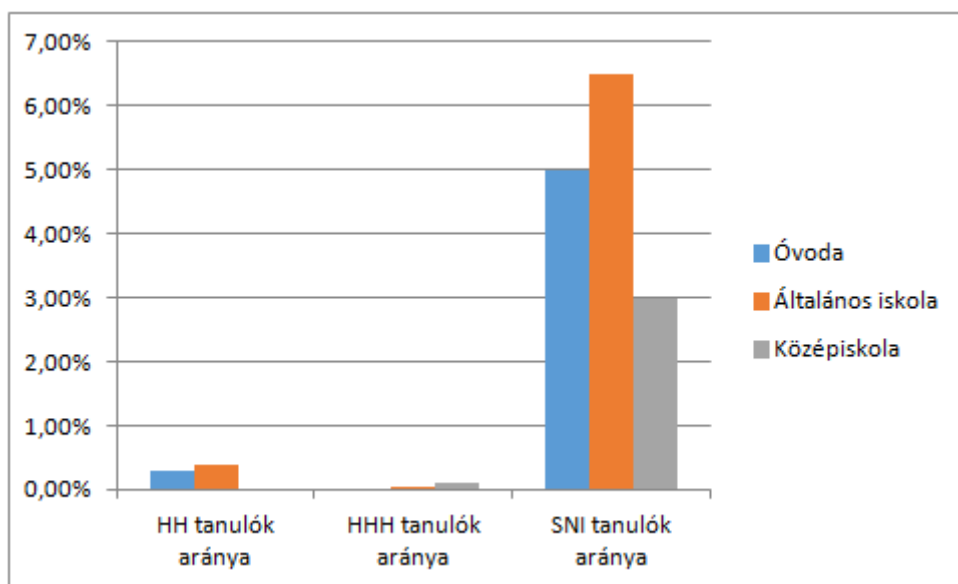
¹⁰ Fejes József Balázs és Szűcs Norbert: Az oktatási integráció ügye a 2010-es évek végén (pp.11-31), In: ÉN VÉTKEM Helyzetkép az oktatási szegregációról, Szerk.: Fejes József Balázs és Szűcs Norbert, Motiváció Oktatási Egyesület, Szeged, 2018

Továbbá folyamatosan nő a védelembe vett illetve sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók száma.

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók és gyermekek arány a különböző fokú oktatási intézményekben¹¹

	HH tanulók aránya	HHH tanulók aránya	SNI tanulók aránya
Óvoda	0,3%	0%	5%
Általános iskola	0,4%	0,04%	6,5%
Középiskola	0%	0,1%	3%

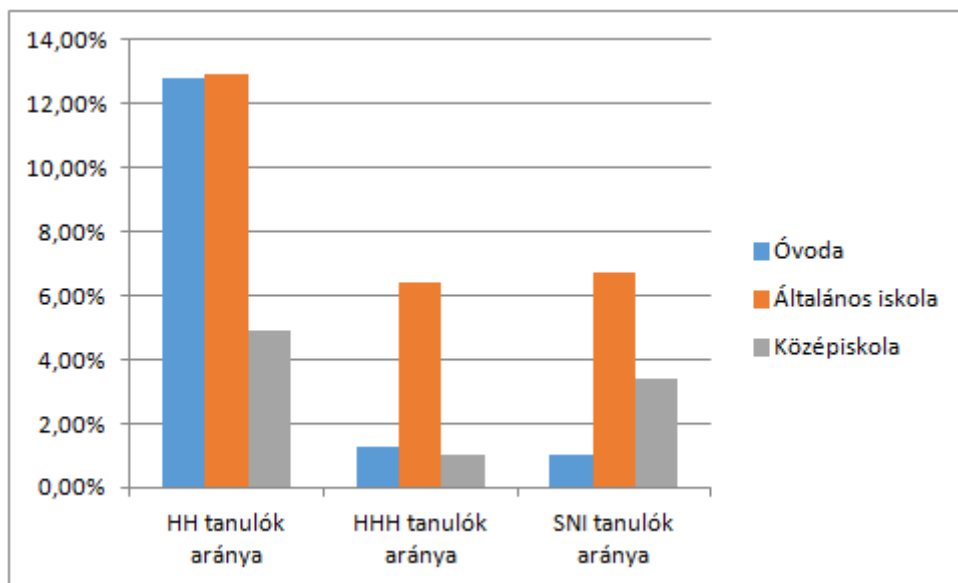
A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók és gyermekek arány a különböző fokú oktatási intézményekben 2021-ben

A fenti aktuális helyzetet bemutató ábrával érdemes összevetni az előző anti-szegregációs terv idejére (2008) vonatkozó, a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók és gyermekek arányát ábrázoló diagramot.

¹¹ Forrás: Az Oktatási Hivatal által működtetett köznevelés információs rendszer (KIR) 2021. októberi köznevelési statisztika alapján

A hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű és sajátos nevelési igényű tanulók és gyermekek aránya a különböző fokú oktatási intézményekben 2007-ben¹²

Visszatérve az aktuális helyzethez, az alacsony számok miatt csak említés szinten soroljuk fel, hogy a 2021. októberi KIR statisztika alapján mely közoktatási intézményekbe jártak hátrányos helyzetű gyerekek. Az óvodák közül HH gyermekek járnak az Ostermayer Óvodába (1 fő) és a Majoroki Óvodába (2 fő). Az általános iskolák közül HH tanulók vannak a Mosonmagyaróvári Fekete István Általános Iskolában (4 fő), a Piarista Gimnázium, Általános Iskola és Óvodában (1 fő), a Mosonmagyaróvári Éltés Mátyás Általános Iskolában (2 fő), és a Győri SZC Haller János Általános Iskola két telephelyén (4 fő). A 2021. októberi állapot szerint összesen egy általános iskolás HHH gyerek van a városban, a Mosonmagyaróvári Éltés Mátyás Általános Iskolában.

A település különböző típusú közoktatási intézményeiben eltérő a speciális bánásmódot igénylő gyermekek, tanulók aránya. A legnagyobb arányban a Győri SZC Haller János Általános Iskola két telephelyén (15,45%) és a Fekete István Általános Iskola szintén két telephelyén tanulnak SNI gyerekek (9,7%).

Ahogy ezt korábban már leírtuk a hátrányos helyzetre vonatkozó jogszabályi változások miatt (is) csökkenő HH-s és HHH-s tanulók aránya következtében a hátrányos helyzetű gyermekek láthatatlanná válnak a rendszerben, és így a szegregált oktatásra mutató intézményszervezési gyakorlatok is rejtve maradhatnak. A közoktatási szakértői interjúk tapasztalatai alapján a mosonmagyaróvári közoktatási intézmények között van különbség a hátrányos helyzetű¹³ illetve különleges bánásmódot igénylő tanulók eloszlása tekintetében, még ha ezt a papírforma nem is tükrözi. A kérdezettek szerint a városban kialakult gyakorlat szerint a legtöbb hátrányos helyzetű, illetve problémás tanulót a

¹² Forrás: Mosonmagyaróvár Város Települési Közoktatási Esélyegyenlőségi Programja – Helyzetelemzés. Mosonmagyaróvár, 2007.

¹³ A továbbiakban a hátrányos helyzet kifejezést köznapi értelemben használjuk és nem feleltetjük meg a HH és HHH besorolással.

Haller Iskola fogadja. A kialakult gyakorlat mögött legalább két okot véltek felfedezni a kérdezettek: egyrészt az iskola városi térben való elhelyezkedését, másrészt pedig az iskola sajátos nevelési igényű tanulókkal szerzett kompetenciáját. **A Haller János Általános Iskola a Moson városrészben található, ahova egy 1969-70-es tanácselnöki döntés hatására a hátrányos helyzetű családokat telepítették. Egyes szakértői vélemények szerint ez a folyamat azóta is tart, mert az önkormányzat szociális bérlakásainak jelentős része a mosoni városrészben található. Továbbá, az ország más részeiről munkavállalási céllal a városba érkező roma családok egy része is ebben a városrészben telepszik le.** Arra is van példa, hogy egy adott címre több család is bejelentkezik, és a körzetes iskola köteles fogadni ezeket a tanulókat is.

A hátrányos helyzetű tanulók számának növekedését az is fokozza a Hallerben, hogy a körzetbe tartozó gyermekek kb. egyharmada marad csak helyben, és a kétharmadukat pedig máshová viszik a szüleik. Ez a folyamat már az óvodában elkezdődik: a szülők hamar eldöntik, hogy kivel nem szeretnének egy csoportban járni. Az iskola a saját - más iskolákba elvitt - körzetes tanulóinak a helyére fogadja a más körzethez tartozó, a másik iskola által küldött gyerekeket, akik sok esetben hátrányos helyzetű, különleges bánásmódot igénylő tanulók. Ez utóbbi folyamat egy önmagát erősítő trend, mert a hátrányos helyzetű, különleges bánásmódot igénylő tanulókkal való foglalkozás során a Haller Iskola egy szakmailag erős rendszert épített ki, amelyet logopédus, gyógypedagógus, és fejlesztő pedagógus is támogat.

A fenntartó (az általános iskolák fenntartója a KLIK¹⁴, az egyházi és a Német Nemzetiségi Önkormányzat fenntartásában működő egy-egy intézmény kivételével) szegregáció-mentes intézményszervezés kialakítására való törekvésére jó példa, hogy a Családok Átmeneti Otthonában (CSÁO) tartózkodó gyermekek körzettől függetlenül a város négy általános iskolájába kerülnek beiskolázásra, hogy elkerülhető legyen a hátrányos helyzetű és problémás gyermek adott körzetes iskolában (Fekete István Általános Iskola) való koncentrációja. A KLIK iránymutatása alapján az alábbi négy iskola osztozik a CSÁO-s gyerekeken: Haller János Általános Iskola, Fekete István Általános Iskola, Bolyai János Általános Iskola és az Ujhelyi Imre Általános Iskola.

A Haller Iskolában kialakult helyzet - a hátrányos helyzetű és problémás tanulók koncentrációja - megoldását az érintettek egyrészt abban látnák, ha az önkormányzat nem az adott városrészbe (Moson) költöztetné a szociálisan rászoruló családokat, hanem a város különböző területein biztosítana szociális bérlakásokat számukra; másrészt pedig abban, ha a fenntartó csak a körzetnek megfelelő számú évfolyam számot engedélyezne az iskolák számára, mert ha a kettő helyett négy osztályt indítanak, akkor az a többi körzetből szippantja el a tanulókat.

A Haller Iskola mellett a Fekete István Általános Iskola a másik közoktatási intézmény, ahol a belvárosi iskolákhoz képest magasabb a hátrányos helyzetű és problémás tanulók száma. A helyi hátrányos helyzetű körzetes családok (Ipartelep - Buda utca 1. és környéke; MOFÉM-telepen a régi Terv utcai önkormányzati lakások) mellett a Fekete Iskola fogadja a legnagyobb számban a CSÁO-ból és a Gyermekek Átmeneti Otthonából jövő gyerekeket.

¹⁴ A Haller János Általános Iskola ugyan az Innovációs és Technológiai Minisztériumhoz tartozik, de állami közoktatás intézményként elfogadják a KLIK iránymutatását.

Tanoda

Mosonmagyaróváron 2015-ben (2015/2016 tanév) indított Tanoda programot¹⁵ a Mosonmagyaróvári Kulturális Egyesület. Folytonos anyagi támogatás hiányában többször szünetelt a szolgáltatás, azonban 2017 óta megszakítás nélkül tudnak tanulókat fogadni a tanítási időszakban délutáni foglalkozásokra. Korábban uniós finanszírozással, 2019 óta hazai forrásokból támogatják a tanodákat, így a mosonmagyaróvárit is. Az intézménynek a Családok Átmeneti Otthona nyújt helyszínt, és innen kerül ki a legtöbb gyermek is. A tanoda működéséhez 2023. december 31-ig biztosított az anyagi háttér. A Tanoda fejleszti a tanulók alapkompenciáit (szövegértés-olvasás, számolás, nyelvi képzés, informatika), és korrepetálással támogatja az iskolai felzárkózást is. Emellett szociális, egészségügyi, krízismegelőzési, gyermekjóléti szolgáltatásokkal segíti a diákok tágabb környezetbe való beilleszkedését. A Tanoda olyan délutáni elfoglaltságot jelentő iskola, mely segíti az iskolai tanulmányi munkában lemaradt hátrányos, vagy halmozottan hátrányos helyzetű diákokat. A Tanoda szolgáltatásainak igénybevétele ingyenes, de szülőnek és diáknak szerződésben kell vállalnia a Tanoda munkájában való részvételt.

A tanodát rendszeresen igénybe vevők létszámának havi átlagban el kell érnie a húsz főt, és tanodában tanulók legalább hetven százalékának rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülőnek, nevelésbe vett gyermeknek vagy utógondozói ellátásban részesülő fiatal felnőttnek kell lennie azzal, hogy a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesülők legalább felének egyúttal hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetűnek is kell minősülnie.¹⁶

A Család-és Gyermekjóléti Központ munkatársaival készített szakértői interjúk alapján a Központ és a Tanoda között hiányzik a szakmai együttműködés. Elmondásuk szerint a Központ ügyfelei között is van több olyan rászoruló gyerek, akinek hasznos volna, ha járhatna a Tanodába. A Tanoda vezetőjével való kommunikáció hiányán túl az is nehezíti a Tanodába való bekapcsolódást, hogy nem feltétlenül HH-s gyerekről van szó. Hiába volt tanodás korábban a gyerek, ha időközben a szülő elment dolgozni, akkor hivatalosan nem jöhetnek a gyerekek.

¹⁵ „Mosonmagyaróvári Tanoda” című program (EFOP-3.3.1-16-2017-00007 projekt)

¹⁶ 40/2018. (XII. 4.) EMMI rendelet a gyermekek esélynövelő szolgáltatásainak szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

II. Anti-szegregációs terv

II.1 Szegregátumok, illetve szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása és a lehatárolt területek helyzetének elemzése

Hivatalosan veszélyeztetett és egyéb alacsony státuszú területek

Azon területek tekinthetők **szegregátumnak**, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket.

Mosonmagyaróvárra a következő szegregációs mutatók érvényesek:

- Szegregált terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 35%
- Szegregációval veszélyeztetett terület, amelynél a szegregációs mutató értéke: nagyobb egyenlő, mint 30%, de kisebb, mint 35%

Szegregátumnak, illetve szegregációval veszélyeztetett területnek azok az egybefüggő területek tekintendők, melyek megfelelnek a fenti mutatók egyikének, és a terület lakónépességének száma eléri az 50 főt.

A 2008-as Anti-szegregációs tervben említett szegregátumok leírása

A KSH által szolgáltatott anti-szegregációs kartogram, illetve az önkormányzat munkatársaival készített interjúk alapján **2008-ban Mosonmagyaróváron nem volt olyan terület, ami a Kézikönyvben meghatározottak szerinti szegregátumnak számít.** Azonban bizonyos városrészek, elsősorban a mosoni belváros, illetve egyes tömbök helyzete **veszélyeztetett területekként** kerültek rögzítésre. Az alábbi területek az alacsony népességszám okán (10 fő körüli) nem voltak szegregátumnak tekinthetők:

- Ipartelep, Órházak, Külső Gazdasági Iskola, Bagolyvár: 10 fő körüli, vagy alacsonyabb népességszám mindegyik területen.
- A Sóházban (északi rész) önkormányzati bérlakások találhatók, egyre kevesebben laknak ott, mivel a ház egyik szárnyát lebontották 2001-ben, parkolót létesítettek a helyén. A lakosság száma jóval 50 fő alatt van.
- Malom: egy család lakik ott, amelynek minden tagja értelmi fogyatékos.
- Malomági Lajta, K-i rész: üdülőterületi részek, nem alacsony státuszú terület.
- Idősothton

A 2008-as anti-szegregációs terv továbbá az alábbi egyéb alacsony státuszú - hivatalosan nem tekinthetők szegregátumoknak, de a város többi részéhez képest hátrányos helyzetűek - területeket sorolja fel:

- Mosoni belváros: A szociális segélyezési adatok alapján előállított térképek alapján elsősorban a Mosoni Belvárosban laknak alacsonyabb státuszú csoportok nagyobb arányban. Önkormányzati bérlakások legnagyobb arányban a Mosoni belváros és az Óvár belváros területeken találhatóak.
- Barátság utca 12.: A Lőporgyár és környékén található Barátság utca 12. szám alatt több család lakik, akik iskolai végzettség, jövedelmük és foglalkoztatási helyzetük alapján a legalacsonyabb státuszú csoportba tartoznak.
- Rév utca 8.: Alacsony státuszú bérlők lakják, akik munkaközvetítők segítségével jutnak a városba Kelet-Magyarországról.
- Buda utca 1. Önkormányzati tulajdonban lévő bérlakások, ahová a más lebontott bérlakásokból költöztettek be lakókat.

A 2014-es Integrált Településfejlesztési Stratégiában nevesített szegregátumok leírása

Az ITS (2014) külön fejezetben foglalkozik a város szegregációval veszélyeztetett területeinek bemutatásával. A KSH 2011-es népszámlálásra támaszkodó adatszolgáltatása alapján került sor a szegregációval veszélyeztetett területek, illetve a szegregátumok beazonosítására és lehatárolására. E szerint Mosonmagyaróváron a szegregációs mutató értéke alapján egy városszövetbe ágyazott (1-es jelű) és egy külterületen elhelyezkedő szegregátum (2-es jelű) található.

1. szegregátum (Lajtaszer - Dobó Katica u. - Névtelen u. - Szekeres Richárd utca által határolt terület), az Integrált Városfejlesztési Stratégiában 10. számú „MOFÉM” – Lajta lakókert városrészként megnevezett területen található. A városrésze a vegyes beépítés jellemző, a terület az utóbbi időben átalakulóban van. A rosszabb helyzetű házak a Lajtaszer és a Névtelen utca mentén koncentrálódnak. A Dobó Katica utca és a Terv utca által határolt részen további három ház is ehhez a területhez lenne sorolható, bár nem szerepel a KSH lehatárolásában. A szegregációs mutató értéke 47,5 %, ami jóval alacsonyabb, mint a külterületi szegregátum esetében mért érték. A komfort nélküli, félkomfortos vagy szükséglakások aránya 13,8 %, ami a városi átlaghoz (2,6 %) képest rendkívül magas. A terület 31 lakásában 62 fő él. Az itt élő 15 és 64 év közöttiek foglalkoztatási aránya 45,7 %, a munkanélküliségi ráta 18,5 %, ami 2,8-szor magasabb a városi átlagnál (6,6 %). Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya (81,8 %). A tartós munkanélküliek (legalább 360 napos munkanélküliek) aránya 3,7 százalék. Az itt élők alacsonyan iskolázottak, a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül rendkívül magas, 62,5 %.

2. szegregátum a külterületen a Jánossomorjai út mentén található. A KSH adatai szerint a terület lakásállománya 17 darab, melynek közel negyede alacsony komfortfokozatú. Az egyszobás lakások aránya 21,4 %. A területen 62 fő lakik. A 0-14 éves korú gyermekek aránya 37,1 %, ami közel 2,5-szer nagyobb, mint a városi átlag (15,2 %). A 60 éves vagy annál idősebbek aránya rendkívül alacsony (6,5 %). Az itt élők között a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül igen magas, 62,9 %, ez ötször nagyobb, mint a városi átlag. A foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 36,1 %. Az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya

(84,6 %) kétszerese a városi átlagnak (41,3 %) A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 62,9 %, a munkanélküliségi ráta 13,3 %.

Aktuális helyzet a szegregátumok illetve veszélyeztetett területek vonatkozásában

Aktuális népszámlálási adatok hiányában, a jelenlegi helyzetre vonatkozó szegregációs mutatókat ugyan nem állt módunkban előállítani, azonban beszereztük az egyes területekre (népesség, oktatás, foglalkoztatás, szociális segélyezés, stb.) vonatkozó elérhető legfrissebb adatokat. Az adatok területi, szegregátumokra vonatkozó meghatározottságai sajnos nem minden esetben voltak elérhetőek. Ezeket a hiányosságokat igyekeztünk a szakértői interjúk és a terepbejárás eszközeivel kiegészíteni.

1. szegregátum (Lajtaszer - Dobó K. u. - Névtelen u. - Szekeres Richárd u.)

A szakértői interjúk tükrében egybehangzó vélemény, hogy a korábban (2014) szegregátum besorolású belterületen található **lakótömbök helyzete javuló tendenciát mutat**. Az érintett terület egyes utcaival kapcsolatban az alábbi kiegészítésekkel éltek a kérdezettek. A **Lajtaszer utcában** 3 lakótömb volt érintett korábban, ahol az önkormányzati bérlakásokban szociálisan hátrányos helyzetű emberek éltek. A lakásszám nem változott azóta, és az ingatlanok komfortfokozata sem (komfortos: fűtés, közművel ellátottak). A lakók száma az utóbbi években csökkent, az idős szociális ügyfelek közül többen meghaltak; és az ott lakók körében csökkent a szociális rászorultság mértéke is, mert több családból járnak dolgozni. A **Szekeres Richárd utca** helyzete gyökeresen megváltozott a területet érintő fejlesztések következtében (pl. bevásárlóközpont épült), ami az ingatlanárak növekedésével is járt. Az itt élő idős lakóközösség teljesen kicserélődött, és az újonnan beköltözők nem kerülnek be a szociális ellátórendszerbe. A magántulajdonú régebbi téglaházakat időközben leszigetelték. A **Dobó Katica utca** érintett lakásai főleg egyszobás körfolyosós garzonok. Az önkormányzati bérlakások egy részét megvették a bérlők. Itt is jellemző, hogy részben kicserélődött a lakóközösség. Jellemzően idősebb korosztály él itt.

2. szegregátum (Jánossomorjai út - külterület)

A szakértői interjúk tükrében egybehangzó vélemény, hogy **a szegregátum nagy része megszűnt** az azóta felépült ipari park következtében. Az érintett lakóközösségben ennek megfelelően nagy népességmozgás volt. A kért szociális szakemberek látókörében 3-4 lakás maradt, ahol 10-15 ember él.

Egyéb alacsony státuszú területek, tömbök helyzete

Ahogy idéztük a 2008-as Anti-szegregációs terv vonatkozó részét, bizonyos városrészek, elsősorban a Moson Belváros, illetve egyes tömbök helyzete veszélyeztetett területekként

kerültek rögzítésre. Az alábbi területek veszélyeztetett státusza az érintett épületek felújítása illetve lebontása miatt az előző anti-szegregációs terv (2008) óta eltelt időben megszűnt:

- A Városcsúponban lévő *Sóházat* felújították és az önkormányzati bérlakások lakóit kiköltöztették.
- Az Ipartelepen (Lőporgyár és környéke városrész) található *Barátság utca 12.* alatti épületet lebontották, és az önkormányzati bérlakások lakóit kiköltöztették.
- A Moson belvárosban lévő *Aranyosziget utca 44.* alatti épületet lebontották, és az önkormányzati bérlakások lakóit kiköltöztették.

Aktuálisan (továbbra is) alacsony státuszú és veszélyeztetett területek

A fentiekkel ellentétben az alábbi területek alacsony státusza illetve veszélyeztetettsége továbbra is fennáll, valamint egy terület vonatkozásában fokozódó hátrányos helyzet valószínűsíthető.

- Az Ipartelepen lévő *Buda utca 1.* Az épület önkormányzati tulajdonban van és leromlott állapota miatt hamarosan felújításra kerül. Az önkormányzati bérlakások lakóinak egy részét már átköltöztették máshová. A szakértői interjúkban (szociális szakemberek, RNÖ, a körzeti közoktatási intézmény) a szóban forgó bérlakásokban élőkkel kapcsolatban visszatérő motívum a szociálisan hátrányos helyzet, illetve a hátrányos helyzetű gyerekek említése. A többségében roma családokat kevés kivételtől eltekintve a korábban lebontott önkormányzati bérlakásokból költöztették oda.
- A szintén az Ipartelepen lévő *Cserecsy u.35/b.*
- A Mofém-telepen, a korábbi 1. szegregátum határán lévő *Terv utcai* önkormányzati bérlakások. A szakértői interjúk közül a körzeti iskola jelzése vonatkozott több hátrányos helyzetű gyermek jelenlétére.
- *Moson Belváros.* Már a 2008-as anti-szegregációs tervben rögzítésre került, hogy a szociális segélyezési adatok segítségével előállított térképek alapján elsősorban Moson Belvárosban laknak alacsonyabb státuszú csoportok nagyobb arányban. További jellegzetesség, hogy az önkormányzati bérlakások legnagyobb arányban a Moson Belváros és az Óvár belváros területeken találhatóak. Az aktuális anti-szegregációs terv keretében készített szakértői interjúk (elsősorban a körzeti oktatási intézmény és az RNÖ) tapasztalata alapján az utóbbi 5-6 évben kevésbé tűnik hangsúlyosnak az az önkormányzati koncepció, miszerint a szociálisan hátrányos helyzetű családokat (többnyire roma családok) különböző városrészekbe helyeznék el. Ezt látszik alátámasztani a fent hivatkozott, utóbbi időben lebontott vagy felújított önkormányzati bérlakások lakóinak példája, amely szerint a roma családoknak folyik egyfajta térbeli koncentrációja Moson Belvárosban. Moson Belvárosban belül, konkrétan a Szent István király úton lévő közös udvaros lakások szerepelnek visszatérő hivatkozott helyszíneként. A 2014-es Mosonmagyaróvár Integrált Településfejlesztési Stratégia, is határozott utalást tartalmaz a városrész demográfiai és szociális jellemzőinek kedvezőtlen folyamatairól: *“A városrészben növekszik a szegregáció, mely elsősorban a bevándorló munkaerőnek és a kisebbségeknek köszönhető.”*¹⁷

¹⁷ ITS, I.kötet: Megalapozó vizsgálat (2015), p. 194.

Újabban jelentkezett alacsony státuszú területek

A szakértői interjúk nyomán egy további terület esetében merül fel a szegregációs veszélyeztetettség. Ez a külterületen lévő *zártkertek*, ami Hegyeshalom felé jobb oldalon, Mosonszolnok felé bal oldalon található. A területen a közművek közül csak áram van, víz és csatorna nincs. Az utóbbi években volt egy olyan tendencia, hogy hajléktalanok feltörték ezeket a kis házakat. A szociális szakembereknek jelenleg nincs aktuális információja a területen életvitelszerűen élők számára vonatkozóan.

II.3. Tervezett fejlesztések szegregációs hatásainak felmérése

Az 2008-as Anti-szegregációs Program megvalósult és meg nem valósult intézkedései

Az IVS-ben szereplő antiszegregációs tervben foglalt intézkedések értékelése

Az Anti-szegregációs program kidolgozásának első lépéseként át kell tekinteni, hogy a 2008-ban az IVS részeként elkészített Antiszegregációs Terv intézkedései az elképzeléseknek megfelelően valósultak-e meg.

A 2008-as Antiszegregációs Terv intézkedéseinek megvalósulása

ASZT célkitűzése	Megvalósulás mértéke (igen/nem/ részben)	Értékelés
A társadalmi integráció, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése	igen	A Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató Központ feladata annak vizsgálata, hogy a közszolgáltatásokat a hátrányos helyzetű lakosság a teljes lakossághoz képest egyenlő eséllyel éri-e el. Amennyiben ezen a téren hiányosságot tapasztal, információval, személyi segítséssel avatkozik be.
Az iskolázottsági szint emelése	részben	Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató Központ, a Munkaügyi Központ, a város területén működő civil szervezetek és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat együttműködése a felnőttképzésbe, át- és szakképzésbe kapcsolódáshoz szükséges információ áramlását segíti
A foglalkoztatás javítása	igen	Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgáltató Központ, a Munkaügyi Központ, és a Cigány Kisebbségi Önkormányzat akciótervet dolgoz ki a munkaképes korú alacsony státuszú lakosok elsődleges munkaerő-piaci re-integrációjának előmozdítása érdekében.
A szegregált területen élők területi koncentrációjának csökkentése	igen	Önkormányzat az alacsony státuszú lakosok térbeli koncentrációját a lakásgazdálkodás eszközeivel oldani igyekszik. Megüresedett bérlakást

		nem utal ki alacsony státuszú lakosnak.
Lakásellenőrzési Munkacsoport	igen	A munkacsoport félévente beszámol a Szociális és Egészségügyi Bizottság ülésein

18

A 2008. évi anti-szegregációs tervben vállalt feladatok néhány mikro-szegregációval veszélyeztetett területre vonatkoztak. Mivel a célkitűzések teljesülését hosszú távon kell fenntartani, ezért ezek a feladatok nem szűnnek meg. Különösen azért sem, mert az azóta eltelt időben egy belterületi és egy külterületi szegregátum került kijelölésre és továbbra is megmaradt néhány kisebb, szegregációval veszélyeztetett terület (2015). Továbbá a jelenlegi helyzet (2022) ismét újragondolásra késztet minket.

A jelenlegi helyzetből vizsgálva a 2008-as Antiszegregációs Terv intézkedéseinek megvalósulását, az alábbi megjegyzésekkel egészítjük ki:

- **A társadalmi integráció, a közszolgáltatásokhoz való hozzáférés elősegítése**

A *közoktatással* kapcsolatos aktuális tapasztalatok alapján a hátrányos helyzetre vonatkozó jogszabályi változások miatt (is) csökkenő HH-s és HHH-s tanulók aránya következtében a hátrányos helyzetű gyermekek láthatatlanná válnak a rendszerben, és így a szegregált oktatásra mutató intézményszervezési gyakorlatok is rejtve maradhatnak. Fontos volna a hátrányos helyzetű gyermekek nyomonkövethetősége, és megfelelő támogatása, beleértve például a tanoda jellegű szolgáltatásokat, amelyek hozzáférhetősége az utóbbi időben jelentősen szűkült, megfosztva a segítséget olyan tanulóktól, akik erre rászorulnának.

Az *egészségügyi ellátás* egy konkrét szolgáltatásával - az egészségmegőrzést szolgáló programok, szűrővizsgálatok - kapcsolatos az a HEP-ben (2018) is kiemelt hiányosság, ami a mélyszegénységben élők és/vagy romák nem megfelelő tájékoztatását jelöli meg az egészségmegőrzést szolgáló programokon való részvételük hiányának fő okaként. E tekintetben a Család-és Gyermejjóléti Központ és a Roma Nemzetiségi Önkormányzat együttműködésére van szükség, hogy hiányosság esetén információval, személyi segítséssel együttesen avatkozzanak be.

- **A foglalkoztatás javítása**

A foglalkoztatással kapcsolatos aktuális tapasztalatok alapján a város egyedi határközeli fekvése és a kedvező gazdasági folyamatok (leszámítva a COVID járvány hatását) nyomán az előző Anti-szegregációs Terv óta eltelt idő során bővültek az itt élők foglalkoztatási lehetőségei. A szociális szakemberek együttes véleménye, hogy még a leghátrányosabb helyzetű családok körében is általánossá vált az utóbbi években, hogy rendszeres jövedelemforráshoz jutottak. A pozitív munkaerő-piaci trendek mellett megemlítendő a közfoglalkoztatás és a helyi foglalkoztatási együttműködések (pl. TOP-5.1.2).¹⁹ Ez utóbbi Mosonmagyaróvár Város Önkormányzata a Győr-Moson-Sopron Megyei Kormányhivatallal, a Mosonmagyaróvári

¹⁸ Forrás: Mosonmagyaróvár Településfejlesztési Konceptió és Integrált Településfejlesztési Stratégia, III. kötet: Integrált Településfejlesztési Stratégia (2015), p.78-79.

¹⁹ http://www.mosonmagyarovar.hu/turizmus_es_gazdasag/274/palyazatok.html

Polgármesteri Hivatallal, valamint a Szociális Foglalkoztató Közhasznú Nonprofit Kft.-vel konzorciumi partnerségben valósult meg.

- **A szegregált területen élők területi koncentrációjának csökkentése**

A szegregált területen élők területi koncentrációjával kapcsolatos aktuális tapasztalatok szerint úgy tűnik, hogy az utóbbi 5-6 évben a korábbi koncepció - az önkormányzat az alacsony státuszú lakosok térbeli koncentrációját a lakásgazdálkodás eszközeivel oldani igyekszik - kevésbé van a döntéshozók fókuszában. A szociális helyzet alapján bérelhető önkormányzati bérlakásoknak kezd kialakulni egy Moson Belváros koncentrációja, különösen mióta számos, más városrészben lévő önkormányzati bérlakás került lebontásra illetve felújításra. S mivel a felújított önkormányzati bérlakások funkcióváltáson mentek keresztül, jellemzően szakemberlakásokká váltak,²⁰ válaszolva a szintén fontos helyi foglalkoztatási igényekre, azzal a nem szándékolt következménnyel járnak, hogy kezd kialakulni a roma és/vagy szociálisan hátrányos helyzetű családoknak egyfajta koncentrációja a Moson Belvárosban. Fontos volna a döntéshozók részéről e nem szándékolt következmény nyomonkövetése és a kedvezőtlen tendencia intézkedésekkel való kezelése.

A fentiek tükrében Mosonmagyaróváron jelenleg a mikro-szegregációval veszélyeztetett néhány pontszerű terület (az Ipartelepen lévő Cseresznyés u.35/b, és a Mofém telepen lévő Terv utcai önkormányzati bérlakások) mellett, Moson Belváros jól körülhatárolható részén (a Szent István király úton lévő közös udvaros, többségében önkormányzati lakások) látszik összeállni egy nagyobb, alacsony státuszú terület.

Fontos megemlíteni, hogy Moson Belvárosban 2007-2013 között rehabilitáció zajlott²¹, mely egyrészt egy gazdasági és városi funkciókat erősítő projekt a Kápolna tér illetve az Erzsébet tér rehabilitációja keretében a meglévő piac fejlesztését jelentette, másrészt pedig egy közösségi funkciókat erősítő projekt a Fehér ló közösségi ház rehabilitációja keretében történt.²²

²⁰ Elkészült a Fő u.5., Magyar u.4. és Szent István király u.72. alatti műemlék épületek felújítása a Movinnov Kft. beruházásában. A szociális bérlakások helyett folyamatosan szakemberlakásokat alakítanak ki. In: Éves beszámoló Mosonmagyaróvár Integrált Településfejlesztési Stratégiájának végrehajtásáról (2018)

“Folyamatos a szakemberlakások kialakítása (Fő u. 13.) is a szociális bérlakások helyén.” In: Éves beszámoló Mosonmagyaróvár Integrált Településfejlesztési Stratégiájának végrehajtásáról (2020)

²¹ <http://www.movinnov.hu/?action=sidemenu&act=viewcnt&id=21>

²² “A kihasználatlan, felhagyott ipari területek, funkció nélküli épületek hasznosítása terén történtek előrelépések. A Kaiser telephely és az Aranyossziget u. 44. szám alatti szegregátum szanálását követően megújult és új funkciót kapott az irodaépület, közösségi épület kapott helyet az udvarban, emellett építési telkek is kialakításra kerültek.” In: Éves beszámoló Mosonmagyaróvár Integrált Településfejlesztési Stratégiájának végrehajtásáról (2020)

II. 4. Anti-szegregációs program

Az Anti-szegregációs Program célja olyan konkrét intézkedések és beavatkozások megfogalmazása, amelyek megelőzik a városi térben további szegregáció kialakulását, illetve hozzájárulnak a szegregáció jelenlegi szintjének enyhítéséhez.

Az Anti-szegregációs Program a helyzetelemzés alapján konkrét célokat és stratégiai jellegű beavatkozásokat fogalmaz meg, ezekhez feladatgazdát, határidőket és az eredményességet közép- és hosszú távon mérő indikátorokat rendel.

Jelen Anti-szegregációs programban a következő fő területekre koncentrálnak:

- Szociális ellátás: a szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területeken élők helyzetének részletes felmérése és ennek megfelelő szociális támogatásuk. A szociális alapú bérlakások számának növelése.
- Oktatás: az iskolai szegregáció csökkentése
- Foglalkoztatás: a szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területeken élők foglalkoztatásának elősegítése
- Közösségfejlesztés: közösségfejlesztés a szegregátumokban és a szegregációval veszélyeztetett területeken, illetve városi szinten.
- Partnerség: partnerség kialakítása és a lakossági részvétel erősítése.

A konkrét intézkedéseket és beavatkozásokat a Melléklet 6. sz. táblázata tartalmazza.

Mellékletek

1. tábla: 2011-es népszámlálás adataiból előállítandó mutatók
2. tábla Városrészek és szegregátumok segélyezési mutatói (forrás: önkormányzati nyilvántartások)
3. tábla: Általános iskolai közoktatás integráltsága
4. tábla: A település infrastruktúrája
5. tábla: Folyamatban lévő telepfelszámolási és teleprehabilitációs program(ok) bemutatása
6. tábla: Anti-szegregációs program beavatkozásait tartalmazó összefoglaló tábla (Stratégiai terv)